Perifrazele prezumtive: aspect şi modalitate

DE
Ştefan GĂITĂNARU

Universitatea din Piteşti

1. Structurile cu sens prezumtiv (în care locutorul nu-şi asumă prezumția de adevăr, rămînînd la nivelul supoziției alternative) au avut şi au şi astăzi, în ciuda unei atenții deosebite, abordări destul de diversificate, care generează în continuare interesul cercetării.

2. În metalimbaj, termenul „prezumtiv" a apărut la sfîrşitul secolului al XIX-lea. Atestat prima dată la Săulescu, în 1837[1], nu a avut de la început o destinație gramaticală, deşi, cu 4 ani mai înainte apăruse *Gramatică românească sau Observații grămăticeşti*, scrisă de Săulescu însuşi.

Formele perifrastice au fost consemnate de gramaticile lui Cipariu (1877) şi Tiktin (1893), dar îi revine lui Philippide meritul de a fi instituit, în 1897, pentru sensurile prezumtive, un mod, denumit „potențial" (căci „viitorul I al acestui verb face serviciul şi de potențial"[2]).

În realitate, concepția lui Philippide, care şi-a perfecționat încontinuu propriile teorii, se baza pe o cercetare mult mai amplă în stabilirea statutului gramatical al formelor perifrastice cu gerunziu.

În lucrarea sa fundamentală, *Istoria limbii române***,** în partea despre *Istoria formelor* (1895-1932), plasează formele de tipul *să fi lucrînd, să fi dormind* la „prezentul conjunctivului, pe care-l voi numi perifrastic, pentru scurtare)"[3]. Consemnează şi alte forme perifrastice de mai mult ca perfect (*au fost spunînd, a fost zicînd, au fost cunoscînd...*) presupunînd o influență din limba slavă, în care perfectul se construieşte cu *sum* nu numai la intranzitive, ca în limbile romanice[4].

Au fost consemnate şi forme cu condiționalul:

> „În vechea română se întrebuințau apoi şi nişte forme compuse din participiul prezent (= gerunziu, subl.n., Şt.G.) şi optativul lui *sînt* şi anume: optativul prezent al lui *sînt* + participiul prezent = optativul prezent iterativ ori *actionis continuae* (*ar fie țiind = ar*

[1] Cf. MDA, II 2003: 2.
[2] Cf. Pană Dindelegan 2012: 574.
[3] Philippide 2011: 524.
[4] *Ibidem*: 520.

BDD-A1620 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:49 UTC)

> *ține*...), optativul trecut al lui *sînt* + participiul prezent = optativul trecut iterativ ori *actionis continuae* (*are hi fost trebuind = ar hi trebuind*...)"[5].

Potențialul prezent (*potentialis praesens*) se află la Philippide într-un sistem cu alte trei moduri: al probabilității, al necesității şi al opotunității[6].

Mai înainte de Philippide, a fost consemnată existența unui *presinte prezumtiv* în *Gramatica istorică* a lui I. Manliu, în 1894[7].

3. Evoluția formelor este consemnată încă din textele traduse din secolul al XVI-lea.

Astfel, în *Cel mai vechi text biblic în limba română (1560)*, în transcrierea lui Hasdeu, apar multe astfel de forme de viitor perifrastic: *să veți hi înblîndu în tocămélele méle şi veți fi socotindu şi țiindu porăncéle méle, da-voiu voao ploae în vréme destoinică (...) iară să mie nu veți hi îngăduindu şi nu veți face toote porăncéle mele şi să veți hi urîndu acéste porănci ale méle şi sufletul vostru va fi lepădăndu légé mé şi legătura mé o veți lepăda, eu încă ačasta voi face cu voi (...) şi să veți hi înblîndu înprotiva mé*...[8].

Astfel de forme sunt consemnate, de asemenea în *Palia de la Orăştie* („unde se înregistrează nu mai puțin de 29 de ocurențe")[9], dar se specifică faptul că

> „Deşi considerabilă, în principiu, ca o structură *concurentă* cu viitorul I, avînd în vedere conținutul temporal care i se poate atribui, ținînd seama de tipul de compunere, perifraza cu gerunziul este (...) departe de a face o concurență reală tipului *voi face*"[10].

Distribuția formelor perifrastice cu gerunziul în raport cu celelalte, conduce la ideea că „Pretutindeni unde apare, viitorul cu gerunziu este întru totul echivalent cu viitotul I"[11], ceea ce constituie „ cel mai puternic indiciu al semnificației eminamente temporale"[12].

Pentru a doua jumătate a secolului al XVII-lea, se consemnează, prin compararea exemplelor, „golirea totală a tipului *voi fi făcînd* de semnificația

[5] *Ibidem*: 529.
[6] *Ibidem*.
[7] Cf. Berea-Găgeanu 1974: 101.
[8] Cf. Hasdeu 1983, I: 79; cf. şi Zamfir 2007: 213.
[9] Zamfir 2007: 212.
[10] *Ibidem*: 213.
[11] *Ibidem*: 215.
[12] *Ibidem.*

BDD-A1620 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:49 UTC)

lui primordială de viitor (...) acest tip de întrebuințare a viitorului nu mai constituia o posibilitate în limbă, ci se păstra doar ca o *relictă culturală*"[13].

Tipul condițional + gerunziu apare foarte frecvent în *Palia de la Orăştie,* dar, de fiecare dată, fără valoare de condițional, ci numai ca marcaj temporal[14].

Densusianu îl considera o calchiere morfologică străină de structura prototipică a condiționalului, „datorată acestei imitări mecanice a originalului (maghiar şi latin)"[15].

Şi în alte texte de la jumătatea secolului al XVII-lea pot fi identificate forme perifrastice: *era trebuindu-i, era şezînd* (...) *de va fi lăcuind, va fi muncindu-se* (...); *să ară fi dîndu-să, s-ară fi aducînd, ară fi zicînd...*[16].

Cele mai multe tipuri de forme perifrastice au fost consemnate la sfîrşitul secolului al XVII-lea, în *Biblia de la Bucureşti*. Dintre acestea, o pondere însemnată o au cele cu gerunziul: imperfect (*era păscînd; era țindu-se; era aşteptînd...*)[17]; perfectul simplu (*fu întorcîndu-mă, fu intrînd*)[18]; viitorul I (*veți fi grăind, vei fi tăcînd...*)[19]; conjunctiv prezent (*să fie avînd, să fie judecînd, să fie vămuind...*)[20]; condițional-optativ (*ară fi fugind*)[21].

Philippide consemnase la Creangă şi infinitivul perifrastic: *Sameni a fi ştiind de unde să iei lucrul şi unde să-l pui*[22].

4. Geneza acestor forme a cunoscut mai multe interpretări. Vasile Arvinte, care a făcut o inventariere foarte minuțioasă a tipurilor, consemnează: „Asemenea construcții se întîlnesc şi la alte timpuri şi moduri: imperfect, perfectul simplu, perfectul compus, viitor, modul conjunctiv, modul condițional, existînd astfel un sistem paralel care îl dublează pe cel tradițional, din graiurile populare (...) Aceste construcții perifrastice sînt calchiate din greceşte, limbă în care conjugarea perifrastică are o mare utilizare"[23].

ILRL, 1997, consemnează în perioada 1640 – 1780 numai un tip, „o formă de imperfect perifrastic, formată din perfectul compus al verbului *a fi*

[13] *Ibidem*: 219.
[14] *Ibidem*: 339.
[15] Cf. *ibidem*.
[16] Apud Gherman 2011: 118, 122, 124.
[17] Arvinte 2004: XLIV.
[18] *Ibidem*: XLVI.
[19] *Ibidem*: XLVIII-XLIX.
[20] *Ibidem*: LI.
[21] *Ibidem*: LII: „Există o singură atestare în Ms 4389".
[22] Philippide 2011: 529.
[23] Arvinte 2004: XLII.

BDD-A1620 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:49 UTC)

şi gerunziul verbului de conjugat: *au fost dzicînd* (...), *au fost făcînd* (...), *au fost şedzînd* (...)..."[24].

Pentru că multe traduceri nu sunt făcute din greceşte (de exemplu, *Evanghelie învăţătoare*, 1642, este tradusă după un original ruso-ucrainean[25], în perioada lui Matei Basarab, care însemna consolidarea slavonismului, contra ofensivei greceşti), anumite precizări erau necesare: „La început, în secolul al XVI-lea, construcţiile perifrastice cu *a fi* + gerunziul au fost preluate din texte religioase slavoneşti, ai căror traducători le imitaseră din greceşte"[26].

Acest lucru a fost contestat, pe motivul că formele perifrastice ies deseori din sfera traducerii: „Faptul că în originalul grecesc se află o formă perifrastică echivalentă, nu ne îndreptăţeşte să o punem exclusiv pe seama influenţei greceşti, căci acest tip de imperfect apare şi în texte netraduse, iar, azi, în graiurile populare"[27].

În realitate, diversitatea calcurilor consemnată de Vasile Arvinte este atît de sistematică, încît impune o singură interpretare. Textul sacru avea caracter de exemplaritate nu numai ca mesaj, ci şi ca limbă. De aceea anumite nume şi structuri au penetrat chiar limbajul popular. Aşa-numitul superlativ ebraic, de exemplu, de tipul *voinicul voinicilor* este interpretat ca fiind generat de limba populară.

A fost edificată şi interferenţa stilurilor: „vorbitorii obişnuiţi au putut foarte uşor prelua şi reproduce o structură frecvent întîlnită în textele bisericeşti şi care apoi a proliferat, cauza pentru care structura apare în texte de toate categoriile. Marea aderenţă a construcţiei la limba vie şi la graiuri ar putea ţine aşadar atît de frecvenţa cu care aceasta apărea într-un discurs des ascultat cu mare atenţie şi pietate, cît şi de caracterul ei adecvat la a exprima un conţinut universal"[28].

5. Explicaţia formelor trebuie să scoată în evidenţă nu numai mecanismul lor de producere prin calc. Faptul că au proliferat în texte, că au fost încă de atunci preluate de vorbitori şi că au ajuns pînă astăzi, presupune o anumită necesitate a limbii, survenită în anumite etape din evoluţia ei.

Din demonstraţiile lui G. Ivănescu se poate deduce tendinţa limbii de a organiza calcurile gramaticale pentru exprimarea aspectului durativ la modurile care aveau opoziţii temporale: indicativ, conjunctiv, condiţional-

[24] ILRL 1997: 337.
[25] Gherman 2011: 16.
[26] Arvinte 2004: XLII.
[27] Frâncu 2009: 306.
[28] Gafton 2001: 133.

BDD-A1620 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:49 UTC)

optativ. Opoziția minimă era între prezent şi trecut: „Aşadar, prezumtivul merge cu acele moduri care au numai prezent şi trecut”[29]. Aşa se explică şi formele cu infinitivul, de tipul *Pare a fi ştiind el ceva*[30]. De altfel, formele respective sunt considerate de anumite lucrări tipuri de conjugare: „Model de conjugare: *voi (oi) fi adunînd (lucrînd, părînd, începînd, iubind, coborînd)...*”[31].

Gerunziul echivalează în limba română cu participiul prezent. Prin integrarea calcurilor respective, limba română inovează față de latină, angajînd participiul prezent în formarea unor paradigme compuse.

Trăsătura semantică a gerunziului (participiul prezent) este de a exprima continuum-ul, durativul: „Gerunziul însoţeşte diferite timpuri ale auxiliarului *a fi*, aducînd nuanțe de aspect durativ, imperfectiv”[32].

Despre valoarea construcțiilor cu gerunziu A. Philippide consemna: „Un alt perfect se formează cu perfectul lui *sum* şi participiul prezent; arată *actio continua* şi este echivalent cu imperfectul”[33]; „se mai găsesc apoi, în limba română veche perfecte de conjunctiv formate din perfectul conjunctiv de la verbul *sînt* + participiul prezent al verbului respectiv: *să fi fost lăudînd*. Acesta exprimă *status actionis continuae*”[34]; „În vechea română se întrebuinţau apoi şi nişte forme compuse din participiul prezent şi optativul lui *sînt* şi anume optativul prezent al lui *sînt* + participiul prezent = optativul prezent iterativ ori *actionis continuae*”[35].

A. Philippide consideră că „În tot cazul, formația românească cu participiul prezent activ este unică, fără analog în vreuna din limbile cu care limba română a venit în contact”[36]. Singura analogie posibilă a unei astfel de construcții este cu limba engleză: „Să se compare însă limba engleză unde verbul *sum* (*be*) conjugat la toate modurile şi timpurile, însoțit de participiul prezent al verbului respectiv, constituie conjugarea în *actio continua* activă, iar verbul *sum* (*be*) conjugat la toate timpurile şi modurile, însoțit de participiul prezent al lui *be* (*being*) şi de participiul trecut pasiv al verbului

[29] Ivănescu, 2004: 191.
[30] Avram 2001: 211.
[31] *Ibidem*: 239.
[32] Slave 1957: 57.
[33] Philippide 2011: 520.
[34] *Ibidem*: 524.
[35] *Ibidem*: 529.
[36] *Ibidem*: 520.

BDD-A1620 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:49 UTC)

respectiv, constituie conjugarea în *actio continua* pasivă (*I am asking* = *întreb*); *I was asking* (= *întrebam*)... *I am being asking* (= *sînt întrebat*)..."[37].

6. Corelînd inventarul de forme consemnat de Vasile Arvinte cu interpretarea lui A. Philippide, se poate deduce că a existat în limba română tendința instituirii unei opoziții aspectuale, care implica durativul, *actio continua*, că acesta a trecut din limbajul cult în cel cotidian datorită statutului de exemplaritate al primului. Această tentativă a eşuat ca impunere în sistem în evoluția limbii române, limbă necaracterizată prin opoziții aspectuale. (Un fenomen similar, şi cu rezultate disparate, s-a întîmplat şi cu marcatorii genului personal).

Specializarea acestor forme în edificarea modalității, cu marcatori epistemici evidențiali, concurează totuşi cu valorile temporale, diferențierea fiind determinată, în multe situații, nu de formele înseşi, ci de contextele în care apar. O formă ca *va fi avînd* arată o *actio continua* (derulată şi după momentul vorbirii), în timp ce *va fi avut* desemnează perfectivul, o acțiune încheiată.

Participiul prezent din structura formelor prezumtive îşi asumă caracterul durativ al acțiunii, pe care, aducînd-o în prezent, în real, impune coincidența alternativelor (*poate că da, poate că nu*), conştientizarea lor, ca inferență evidențială.

7. În descrierea actuală, se ridică în primul rînd problema inventarului de forme.

Extinderea lui maximală (cele 9 forme: *o avea, va fi avînd, va fi avut, să fi avînd, să fi avut, ar fi avînd, ar fi avut, a fi avînd, a fi avut*) se întîlneşte în studiul R. Zafiu din *Enciclopedia limbii române*, în care, referitor la perifrazele cu conjunctivul, condițional-optativul şi infinitivul se specifică totuşi: „unii cercetători le consideră însă pe aceste variante perifrastice cu sens prezumtiv în interiorul modurilor respective"[38].

În *Gramatica pentru toți*, M. Avram nu include infinitivul perfect, deşi sensurile prezumtive sunt marcate la toate modurile care prezintă opoziția prezent – perfect.

În GALR, 2008 este exclus şi infinitivul prezent, inventarul reducîndu-se la 7 forme. Se consideră, de asemenea, că „Deşi are o semnificație modală restrînsă, prezumtivul este un mod viu în limba română actuală"[39].

[37] *Ibidem*: 521.
[38] Zafiu, 2001: 464.
[39] GALR, I, 2008: 376.

BDD-A1620 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:49 UTC)

În studiul *Interpretări gramaticale ale prezumtivului* (2009), R. Zafiu continuă teoria din 2001 şi distribuie formele cu conjunctiv, condițional-optativ şi infinitiv ca alte valori ale modurilor indicate de formanți.

Direcția este urmată şi de GBLR, 2010, unde, despre aceste forme, se precizează: „Perifrazele alcătuite din verbul *a fi* la condițional şi la conjunctiv, urmat de un gerunziu, sunt foarte rare în limba actuală şi au valori epistemice caracteristice condiționalului şi conjunctivului (...), de aceea este mai firesc să fie considerate realizări speciale, marcate suplimentar, ale acestor moduri, şi nu forme de prezumtiv”[40].

În capitolul despre verb din *Studii de istorie a limbii române. Morfosintaxa limbii literare în secolele al XIX-lea şi al XX-lea*, 2012, sînt enumerate, la prezumtivul prezent, toate cele trei forme care implică gerunziul: viitorul, conjunctivul şi condițional-optativul verbului *a fi*. La prezumtivul perfect se semnalează omonimia cu viitorul anterior, conjunctivul şi condițional-optativul perfect[41].

8. Inventarul minim (limitarea prezumtivului la formele de viitor) are un avantaj: acela de a uniformiza un mod, excluzîndu-se formanții de conjunctiv şi condițional (şi de infinitiv). În acelaşi timp, aceste moduri devin neuniforme, gerunziul realizînd şi în cadrul lor marcajul epistemic evidențial (ceea ce se întîmplă şi cu gerunziul ataşat viitorului). De ce formele *ar fi dormind, să fi dormind* sînt forme speciale (în ce sens) şi de ce formele cu viitorul n-ar fi de aceeaşi factură?

Dacă se urmăresc opozițiile decontextualizate *va fi venind – va fi venit, va fi avînd – să fi avut, ar fi avînd – ar fi avut* se constată că forma cu gerunziu implică aspectul durativ (acțiunea se întîmplă şi după actul vorbirii: de aceea viitorul este timpul predilect al sensului prezumtiv), în timp ce formele de perfect exprimă o acțiune care nu se mai întîmplă (aspect perfectiv). Acesta este ceea ce le uneşte. Opoziția imperfectiv-perfectiv este trăsătura dominantă şi din ea derivă marcajul evidențial. Trecerea în *actio continua* a alternativei *poate că da / poate că nu* presupune conştientizarea ei (marcajul inferențial: *dubito, ergo cogito*). Acest marcaj (marcă semantică) trece şi la formele de perfect, dar opoziția aspectuală rămîne: *va fi avînd* (= *acum: poate că da /poate că nu*) – *va fi avut* (= *atunci: poate că da /poate că nu*).

Prin urmare, ne aflăm în fața unui fenomen de interferență aspect – modalitate, modalitatea dezvoltîndu-se pe opozițiile aspectuale. În felul

[40] GBLR, 2010: 240.
[41] Cf. SILR, 2012: 200, 210.

BDD-A1620 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:49 UTC)

acesta se întîmplă ceea ce s-a constatat şi în limbile romanice: „Perifraze cu gerunziu există în toate limbile romanice, unde însă au conservat în genere valoarea aspectuală durativă”[42].

Sînt, de asemenea, de consemnat două intuiții.

Prima, a lui E. Coşeriu: „Părerea mea e total diferită de cea pe care o găsim exprimată în lucrările de gramatică românească. Nu e corect să prezentăm prezumtivul ca mod (...) Prezumtivul nu este mod pentru că are mod, şi anume are trei moduri: indicativ, conjunctiv şi optativ (condițional) – cu două timpuri (...) Este vorba de o cu totul altă categorie a verbului, pe care R. Jakobson a numit-o categoria *evidenței*”[43].

A doua intuiție este a lui A. Philippide, care a corelat aspectele formale ale modalității prezumtive cu structura aspectului din limba engleză.

Trebuie, de asemenea, evidențiat faptul că, indiferent cum are loc distribuția, formele perifrastice cu gerunziul se întîmplă la toate modurile cu opoziții temporale prezent – trecut. Şi viitorul prezintă o astfel de opoziție, viitorul anterior fiind în raport cu viitorul I în acelaşi raport perfectiv-imperfectiv.

Cercetătorii au subliniat deseori sinonimia perifrazelor cu gerunziu cu cele fără gerunziu.

S-a arătat că modalitatea prezumtivă depinde şi de alte elemente din context. Astfel, pronumele nehotărîte *vreun, vreo* au fost considerate articole prezumtive, făcînd parte dintr-un domeniu mai extins al limbii române, în care, alături de prezumtiv, s-ar regăsi seriile pronumelor nedefinite[44].

Există, de exemplu, contexte în care viitorul II are valoare preponderent temporală, iar în altele, preponderent modală. Procedeul distingerii lor nu se poate institui ferm.

Astfel, s-a arătat că: „Opoziția se stabileşte, înlăturînd omonimia, la nivel fonetic şi sintactic. Formele prezumtivului prezintă o intonație specifică, interogativă, dubitativă etc., iar celelalte forme rămîn sub acest aspect, neutre: *(el) va fi cîntat? /va fi cîntat, să fi cîntat? /să fi cîntat; ar fi cîntat?/ ar fi cîntat*”[45]. Distincția funcționează numai în aparență: dacă prezumtivul este categoria modalității epistemice evidențiale, prin care locutorul oferă indicii asupra adevărului sau falsului propoziției, acest lucru nu se poate proba prin

[42] Zafiu, 2001: 465.
[43] Coşeriu 2005: 23.
[44] Cf. Coja, 2011: 61.
[45] Irimia 2008: 286.

BDD-A1620 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:49 UTC)

structuri interogative care, ele însele, conform semanticii logice, nu au valoare de adevăr.

Interpretarea faptelor de limbă oferă un prilej de a deschide un nou capitol în descrierea opozițiilor aspectuale în limba română. Dar denumiri ca *durativ* sau *continuu* nu sînt operante, dată fiind sinonimia frecventă a formelor perifrastice cu celelalte. Rămîne distincția formală instituită de gerunziu: perifraza. Aşadar, se poate vorbi de **viitor perifrastic, conjunctiv perifrastic, condițional-optativ perifrastic** şi **infinitiv perifrastic**.

Al doilea criteriu este cel al omonimiei: formele de perfect şi de viitor II nu trebuie distribuite la alte categorii decît cele la care deja aparțin. Ele rămîn să diversifice polisemia timpurilor respective, morfologia fiind o ştiință a formelor.

Sigle şi Bibliografie

Arvinte 2004 – Vasile Arvinte, *Normele limbii literare în Biblia de la Bucureşti (1688)*, Iaşi, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza".
Avram 2001 – Mioara Avram, *Gramatica pentru toți*, Bucureşti, Editura Humanitas.
Berea-Găgeanu 1974 - Elena Berea-Găgeanu, *Forme verbale de viitor cu auxiliarul „a fi" în limba română*, în LR, nr. 2.
Coja 2011 – Ion Coja, *Părelnicul sau prezumtivul, moştenire din substrat?*, în volumul *Studii de limba română. Omagiu profesorului Grigore Brâncuş*, Bucureşti, Editura Universității Bucureşti.
Coşeriu 2005 – *Limba română – limbă romanică*, Bucureşti, Editura Academiei.
Frâncu 2009 – *Gramatica limbii române vechi (1521-1780),* Iaşi, Casa Editorială Demiurg.
GALR, I 2008 – Valeria Guțu Romalo (Coordonator), *Gramatica limbii române, I, Cuvântul*, Bucureşti, Editura Academiei.
GBLR 2010 – Gabriela Pană Dindelegan (Coordonator), *Gramatica de bază a limbii române,* Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold.
Gafton 2001 – Alexandru Gafton, *Evoluția limbii române prin traduceri biblice din secolul al XVI-lea*, Iaşi, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza".
Gherman 2011 – Alin-Mihai Gherman, *Studiu introductiv* în *Evanghelie învățătoare (Govora, 1642)*, (Editor Alin-Mihai Gherman), Bucureşti Editura Academiei.
Hasdeu 1983, I – B.Petriceicu Hasdeu, *Cuvente den bătrâni, I*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.
ILRL 1997 – Ion Gheție (Coordonator), *Istoria limbii române literare. Epoca veche (1532 – 1780)*, Bucureşti, Editura Academiei.
Ivănescu, 2004 – G. Ivănescu, *Curs de sintaxa limbii române moderne,* Iaşi, Editura Junimea.
Irimia 2008 – Dumitru Irimia, *Gramatica limbii române*, Iaşi Editura Polirom.
MDA, II 2003 – Marius Sala, Ion Dănăilă (Redactori responsabili), *Micul dicționar academic*, Bucureşti Editura Univers Enciclopedic.
Pană Dindelegan, 2012 – Gabriela Pană Dindelegan, *Verbul*, în SILR, 2012.
Philippide 2011 – Alexandru Philippide, *Istoria limbii române*, Iaşi, Editura Polirom.

BDD-A1620 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:49 UTC)

SILR, 2012 – Gh. Chivu, G. Pană Dindelegan, Isabela Nedelcu, Irina Nicula (Editori), *Studii de istoria limbii române. Morfosintaxa limbii literare în secolele al XIX-lea şi al XX-lea,* Bucureşti, Editura Academiei.
Slave 1957 – Elena Slave, *Prezumtivul*, în *Studii de gramatică, II*, Bucureşti, Editura Academiei.
Zafiu 2001 - Rodica Zafiu, *Prezumtivul*, în *Enciclopedia limbii române*, Bucureşti, Editura Univers Encicloipedic.
Zafiu 2007 – *Interpretări ale prezumtivului românesc*, în *Studii de gramatică. Omagiul doamnei profesoare Valeria Guțu Romalo*, Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti.
Zamfir 2007 – Dana-Mihaela Zamfir, *Morfologia verbului în dacoromâna veche (secolele al XVI-lea – al XVII-lea)*, Bucureşti, Editura Academiei.

BDD-A1620 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:49 UTC)